

Vlaamse Reguleringsinstantie
voor de Elektriciteits- en Gasmarkt

Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
North Plaza B | Koning Albert II-laan 7 | B-1210 Brussel
Tel. +32 2 553 13 53 | Fax +32 2 553 13 50
Email: info@vreg.be
Web: www.vreg.be

Advies van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt

van 21 november 2006

met betrekking tot de voortzetting van de studie "Naar een marktmodel voor de Vlaamse energiemarkt" en reacties uit de consultatieronde over de eerste fase van deze studie

Van keuzevrijheid naar meerwaarde voor de klant

1. Inleiding

Waarom is er volgens de VREG nood aan het beter in kaart brengen van het Vlaamse marktmodel? Zoals ook door Eurelectric¹ onderkend wordt, vormen wetten slechts een 'raamwerk', waarbinnen nog heel wat andere elementen hun plaats moeten vinden alvorens een coherent marktmodel tot stand komt. Heel wat van deze elementen worden niet door een overheid, maar door de markt(partijen) zelf bepaald. Dit leidt er op termijn toe dat geen enkele partij, overheid noch marktpartij, nog een volledig en coherent overzicht op het marktmodel heeft. Hierin ligt een deel van de motivatie voor deze studie.

Een tweede motivatie schuilt in de vaststelling dat de elektriciteits- en aardgasmarkten in feite bestaan uit *ketens*. Zelfs al streeft elke partij actief op deze markten ernaar haar eigen proces(sen) volledig onder controle en efficiënt te krijgen (en denkt dat ook bereikt te hebben), dan nog kan de eindafnemer ontevreden zijn met het eindresultaat. Pas als *op marktniveau* de processen getoetst zijn op effectiviteit en efficiëntie, kan men met zekerheid stellen dat het marktmodel goed zit. Dit rechtvaardigt dat een studie met een sterke macro-economische focus gevoerd wordt naar het marktmodel dat op de energiemarkt geldt.

De wederzijdse afhankelijkheid binnen deze ketens maakt ook dat de bedrijven anders omgaan met problemen van gebrekkige onderlinge dienstverlening. Waar in andere sectoren al snel een gerechtelijke procedure zou aangespannen worden, wordt dit in de energiesector eerder vermeden. Men blijft toch na afloop – en zelfs in de loop van de rechtzaak – veroordeeld tot samenwerking met de betrokken partij.

Dit onderstreept de vaststelling dat er nood is aan een consequent optredende regulator, die inbreuken op de energiewetgeving en technische reglementen snel en krachtig sanctioneert, als noodzakelijke voorwaarde om een correcte marktwerking af te dwingen en te ondersteunen. Een alternatief voor deze sanctionerende rol van de regulator is een efficiënt systeem van performantie-indicatoren met daaraan gekoppeld een (automatisch) systeem van compensatie, zodat een partij die in gebreke blijft tegenover een andere marktpartij, deze hiervoor een vergoeding uitkeert.

2. Schets van het proces tot nog toe

Liberalisering en ontvlechting van de structuren op de energiemarkt kunnen alleen succesvol zijn als ze een correcte marktwerking bewerkstelligen en concurrentie bevorderen. De VREG wil als toezichthouder daarbij een faciliterende rol vervullen en een sturende rol spelen door de marktwerking te toetsen en zonodig bij te sturen.

De VREG kreeg in de beleidsbrief Energie 2006 de opdracht te onderzoeken of een marktmonitoringsysteem, zoals bestaat in Nederland, zinvol was voor Vlaanderen. In dit kader voerde de VREG midden 2005 een aantal gesprekken met marktpartijen om hen te raadplegen over de moeilijkheden die zij ondervonden op gebied van de marktwerking.

De enquêtes die de VREG regelmatig uitvoert bij de Vlaamse huishoudens en bij bedrijven die tussen 10 en 500 werknemers tewerkstellen om te peilen naar hun ervaringen op de Vlaamse energiemarkt, brachten verder aan het licht dat er nog heel wat disfuncties vast te stellen zijn in de werking van de energiemarkt. Zo bleek uit het recentste onderzoek bij huishoudelijke

¹ Eurelectric Position Paper, Towards One Generic Switching Model in Europe, April 2006

afnemers, dat 52% van de elektriciteitsverbruikers (47% bij aardgas) die overgestapt waren naar een andere leverancier, minstens 1 keer meldde dat één van de voorgelegde probleemsenario's "eerder wel" tot "helemaal van toepassing" waren. In de recentste bedrijfsenquête bedroeg dit percentage bijna 40%.

In het najaar 2005 kwamen hier een aantal belangrijke ontwikkelingen bovenop: de aankondiging van de fusiebedrijven Eandis en InfraX bij de netbeheerders, (aangekondigde) fusieoperaties bij de leveranciers Luminus, SPE, City Power, Suez en Gaz de France, problemen bij het orgaan dat vorm geeft aan de informatie-uitwisseling op de energiemarkt UMIX,... Verdere conclusies uit gesprekken met netbeheerders en leveranciers leidden bij de VREG tot de vaststelling dat er nood is aan een macro-economische kijk op de huidige marktordening en aan een analyse van een reeks knelpunten, die in de weg staan van een efficiënt functionerende energiemarkt.

Deze vaststellingen leidden tot de opdracht vanwege minister Kris Peeters om de marktpartijen te raadplegen over de moeilijkheden die zij ondervinden (marktmonitoring) en over de mogelijkheden die ze zien om een betere structuur en tot een beter functioneren van de markt te komen (marktmodel). Dit was de aanzet voor de studie "Naar een marktmodel voor de Vlaamse energiemarkt".

Verloop eerste studiefase

In samenwerking met een academisch en theoretisch sterke partner, het Nederlandse bedrijf UC Partners – dat ook voor een frisse kijk op de Vlaamse energiemarkt zorgde – werd door de medewerkers van de VREG voor het eerst een globaal – zij het niet erg gedetailleerd – overzicht van de marktordening in de Vlaamse energiemarkt opgesteld.

De hele waardeketen van de elektriciteits- en aardgasmarkt – van productie en invoer tot bij de eindafnemer – vormde het uitgangspunt op analysesniveau en bij het in kaart brengen van de knelpunten. Bij het uitwerken van concrete suggesties voor oplossingsrichtingen, werd echter bewust uitsluitend gefocust op die elementen die binnen de reikwijdte van de VREG en/of de Vlaamse bevoegdheden liggen.

Consultatie

Eind mei 2006 werd aan de marktpartijen en andere stakeholders gevraagd om hun meningen en reacties op de studie Marktmodel over te maken voor 1 september 2006. Omwille van het belang van de open discussie over de organisatie van de Vlaamse energiemarkt, heeft de VREG aan de verschillende organisaties en personen die reageerden, gevraagd om deze reacties op haar website te mogen publiceren, in de hoop dat dit het debat verder zou voeden. Naast deze formele antwoorden werden ook een aantal informele reacties opgetekend.

Dit VREG-advies werd opgemaakt op basis van het studiedocument en de resultaten van de consultatieronde.

3. Samenvattende conclusies uit de consultatieronde

a. *Het huidige marktmodel biedt een goede basis*

Volgens de overgrote meerderheid van de reacties kan het huidige marktmodel als het fundament van de toekomstige marktwerking behouden worden. De bestaande marktprocessen, -rollen en verantwoordelijkheden kunnen echter wel verfijnd en vereenvoudigd worden en er wordt bevestigd dat er inderdaad dient nagedacht te worden over hoe de werking van de markt kan verbeterd worden.

Dat is niet in tegenspraak met de bedoeling van de VREG. De VREG pleit niet persé voor een "nieuw" marktmodel, mits bijstellingen aan het huidige model leiden tot een efficiëntere en effectievere marktwerking. Het huidige Vlaamse marktmodel, zoals voor het eerst in kaart gebracht door de studie, is immers niet inherent superieur of inferieur aan andere modellen. De discussie over de verschillende marktmodellen heeft tot doel het huidig tot stand gekomen model in Vlaanderen beter te analyseren, te omschrijven, te documenteren, de voor- en nadelen ervan te inventariseren en knelpunten te detecteren. Indien deze knelpunten kunnen worden opgelost door het huidige marktmodel consequent(er) toe te passen (op vlak van verantwoordelijkheden, marktrollen en stimulansen), dan is de doelstelling van de VREG bereikt.

Het beter in kaart brengen van het huidige marktmodel is een noodzakelijke voorwaarde voor de vereenvoudiging en optimalisatie van bestaande marktprocessen waarvoor alle marktpartijen pleiten (zie f.). Door deze (centraal) te documenteren en hierbij het nodige detail niet te schuwen, worden de verschillende rollen en relaties beter en eenduidiger omschreven. Dit vormt een uitstekende basis om verdere discussies te voeren voor de optimalisatie van de processen omdat begripsverwarring beter vermeden kan worden.

De VREG pleit voor het nastreven van stabiliteit door een langetermijnvisie uit te werken die door alle marktpartijen gedragen wordt. Hiervoor moet de nodige tijd vrijgemaakt worden, met aandacht voor een langetermijnvisie die gedragen wordt door alle marktpartijen. De huidige marktprocessen kennen (bijna) geen kwaliteitsmonitoring, zodat de marktwerking niet kan bijgestuurd en geoptimaliseerd worden.

b. Een marktmodel is niet ééndimensionaal

Er is niet één (homogeen of ééndimensionaal) marktmodel. Het marktmodel is een combinatie van een aantal verschillende processen, waarbij voor elk van deze processen "(sub-)modellen" kunnen onderscheiden worden. Het is de combinatie van al deze processen die het uiteindelijke marktmodel uitmaakt.

In de studie van de VREG staan twee processen centraal:

1° Facturatie:

De basismodellen hiervoor zijn het leveranciersmodel, waarbij omwille van de eenvoud voor de eindafnemer, geopteerd wordt voor een geïntegreerde factuur voor energie en transport, en het netbeheerdersmodel, waarbij ook de netbeheerder rechtstreeks aan de eindafnemer factureert voor het vervoer van elektriciteit en aardgas.

2° Meting/informatiestromen:

Hier is de keuze tussen een model met gedecentraliseerde databestanden en bilaterale gegevensuitwisseling, en een gecentraliseerd model, waarbij de marktpartijen via een postbus (hub) communiceren met één centrale databank. In het gecentraliseerde model opereert een neutrale marktfacilitator, die los staat van het facturatieproces, maar gaat over een optimalisatie van informatiestromen en uitwisseling van meetgegevens.

Veel binnengekomen reacties bevestigen dat het verbeteren van de marktwerking inderdaad het centraal stellen van het informatie- en facturatieproces vergt.

De verschillende theoretische modellen in de studie zijn natuurlijk niet de enig mogelijke organisatievormen voor de energiemarkt. Noch is het correct om de modellen 1 tot en met 4 te beschouwen als maturiteitsfasen van de liberalisering. Het was de bedoeling van de VREG met het vooropstellen van theoretische modellen een aanzet te geven tot een 'modellerende' analyse van de huidige marktwerking met een betere beschrijving van de elementaire rollen en relaties.

Er wordt terecht gewezen op het ontbreken van een model "Geschakelde splitsing met marktfacilitator", waarbij enkel de leverancier als aanspreekpunt geldt (leveranciersmodel), maar de markt toch gefaciliteerd wordt door een centraal orgaan.

Ook wordt gewezen op een aantal gelijkenissen met de organisatie van de telecommarkt in België. Het Number Portability systeem (NPA) lijkt een goed voorbeeld van een 'centrale marktfacilitator'-rol, die tot stand kwam op basis van de Europese richtlijn in verband met nummeroverdraagbaarheid. Om uitvoering te geven aan deze verplichting heeft de telecomsector, om efficiëntieredenen, meteen gekozen voor een gecentraliseerde databank en een communicatiemodel volgens het hub-model, eerder dan voor bilaterale communicatie en gedecentraliseerde databanken. De SERV beveelt aan om ook de situatie in de financiële sector als voorbeeld te bestuderen. Daar is men (spontaan) omwille van kosten- en efficiëntieredenen tot een functie van centrale marktfacilitator gekomen.

c. Het Vlaamse marktmodel is hybride

Fase 1 van de studie concludeert dat er in Vlaanderen een *hybride* model tot stand gekomen is, met kenmerken van een aantal verschillende marktmodellen. Het is in essentie een leveranciersmodel, waarbij de leverancier als contact voor de klant optreedt, en vervolgens met de netbeheerder(s) (in feite in naam van de klant) een aantal relaties aangaat. Toch wordt dit model doorkruist door een aantal 'inconsistenties'.

Op het vlak van facturatie en toegang tot de netten past Vlaanderen een leveranciersmodel toe: de afnemer heeft een leveringscontract met een leverancier en gebruikt via dit contract het net. De kosten hiervoor worden via de leveringsfactuur verrekend. In een echt leveranciersmodel hoeft de afnemer alleen maar contact te houden met zijn leverancier.

Maar dit model wordt in Vlaanderen niet consequent toegepast. Zo moet de afnemer voor nieuwe aansluitingen of problemen met de aansluiting (stroomonderbreking, slechte kwaliteit gas, fout in de meetinstallatie) zich (rechtstreeks) wenden tot de netbeheerder (de contactgegevens van de netbeheerder moeten trouwens vermeld staan op de factuur). De leverancier draagt ook geen enkele aansprakelijkheid voor aansluitingsgerelateerde problemen, zoals onderbrekingen, wat in de huidige contractuele en reglementaire omkadering zelfs niet denkbaar is.

Hoewel de factuur van de leverancier komt, moet een afnemer zijn meterstanden, die op de afrekening van de leverancier gebruikt worden, doorgeven aan de distributienetbeheerder (de meteropnamekaarten dragen de naam van de distributienetbeheerder). De afnemer kan de meterstand in de meeste gevallen zelfs niet doorgeven via zijn leverancier. Wil hij foutieve meterstanden op zijn factuur van de leverancier laten rechtzetten, dan verwijst de leverancier naar de distributienetbeheerder.

De leveranciers dragen de kosten voor het gebruik van het net van elk van hun klanten in hun volledigheid, ongeacht mogelijke wanbetaling door hun klanten. Dit wil zeggen dat het gebruik van het net aanzien wordt als een dienst van distributienetbeheerder aan de leverancier en niet aan de afnemer. Er is immers geen verplichte één op één (cascade) doorrekening naar de eindafnemer. Hier tegenover staan vanwege de distributienetbeheerder echter bitter weinig engagementen (en alleszins aansprakelijkheid) met betrekking tot het verlenen van kwaliteit (verlenen en behoud van toegang en data-uitwisseling) aan de leverancier. Het monopoliekarakter van de activiteit netbeheer rechtvaardigt dat de regulator de effectiviteit van de netbeheerdersactiviteiten opvolgt. Er is immers geen 'marktsanctie' mogelijk bij in gebreke blijvende werking van de netbeheerder, omdat er voor de leveranciers geen alternatieve dienstverlener beschikbaar is.

Ook de wijze waarop de openbardienstverplichtingen uitgevoerd worden, oefent invloed uit op het marktmodel. Zo wordt in de sociale openbardienstverplichtingen aan de distributienetbeheerder de rol van 'sociale leverancier' opgelegd, als vangnet voor afnemers met betalingsmoeilijkheden, hoewel de liberalisering van de markt een zeer strikte scheiding tussen leveringsactiviteiten en netbeheer oplegt. De netbeheerder moet hierdoor 'leveranciersactiviteiten'

ontplooiën met de daaraan verbonden investeringen in klantenbeheer- en facturatiesystemen, klantenkantoren, contactcenters, enzovoort. Activiteiten die hij door de ontvlechting juist heeft moeten afstoten wat zijn commerciële klanten betrof.

In een perfect voorgeschakeld model hoeft een distributienetbeheerder zelfs de naam niet te kennen van de afnemers die zijn net gebruiken, is de aanduiding van een leverancier op een toegangspunt voldoende en kan de netbeheerder zijn activiteiten beperken tot een zuiver assetbeheer. Door de bovenvermelde relatie voor de aansluiting, meetactiviteiten en de bijkomende openbaredienstverplichtingen, moet de distributienetbeheerder wel deze persoonsgegevens (tot zelfs de gezinssamenstelling) bijhouden. Voor deze informatie is hij dan weer (ten dele) afhankelijk van de leveranciers.

d. Buitenlandse voorbeelden zijn niet altijd zonder meer richtinggevend

Het studiedocument verwijst naar een aantal buitenlandse voorbeelden (Energy Clearing House in Nederland, Elexon in het VK en NEMMCO in Australië). Hierover wordt opgemerkt dat de rollen en taken van deze buitenlandse voorbeelden verschillend zijn.

De VREG erkent dit. Deze buitenlandse voorbeelden tonen echter aan dat in veel geliberaliseerde markten niet altijd spontaan – dit wil zeggen op initiatief van de betrokken ondernemingen – systemen en processen tot stand komen die macro-economisch efficiënt zijn en een evenwicht tussen de belangen van de afnemers en van de marktpartijen garanderen. Zowel in het VK als in Australië was een stimulans van overheidswege nodig om de markt op een kostefficiënte wijze te doen werken. Natuurlijk zijn buitenlandse voorbeelden nooit zondermeer te kopiëren.

Een verschil tussen het Belgische en het Australische model bijvoorbeeld is dat er in Australië een onderscheid wordt gemaakt tussen de taken van de systeembeheerder en de infrastructuurbeheerder. In Australië is geopteerd voor een productiepoolsysteem waarbij de systeembeheerder op basis van biedingen beslist welke centrales er produceren.

e. Europese integratietrend

Het marktmodel in Vlaanderen/België is – op het vlak van facturatie – een “leveranciersmodel” en sluit als dusdanig nauw aan bij het “referentiemodel” dat op Europees niveau wordt vooropgesteld. Op Europees niveau moet volgens deze visie gestreefd worden naar een grotere harmonisatie van het regulerend kader en van het gehanteerde marktmodel en de onderliggende processen. Deze inzichten werden door Eurelectric in april 2006 in een Position Paper “Towards one Generic Switching Model in Europe” neergeschreven.

f. Vereenvoudigen bestaande marktprocessen

Voor een belangrijk aantal marktpartijen staat vereenvoudiging van de huidige marktprocessen, dus binnen het huidige marktmodel, centraal in heel de studie marktmodel.

Bij het vereenvoudigen van de bestaande marktprocessen en de implementatie van nog te operationaliseren processen zoals reconciliatie en financieel settlement moet ook de rol van de TSO's (Transmission System Operators) bekeken worden. De regelzone van Elia is België en een deel van Luxemburg. Deze geografische schaal bepaalt de groothandels- en balancingmarkt. Het allocatie- en reconciliatieproces moet volgens Elia dan ook op dit niveau gebeuren. Elia pleit voor een deelname aan UPIX en wil naast haar natuurlijke centrale rol als TSO, ook een meer coördinerende rol spelen, als de marktpartijen dat wensen.

Andere marktpartijen zijn, net zoals de VREG, van mening dat allocatie en reconciliatie transparanter moeten. Door een verhoogde transparantie zal het risico op onevenwicht dalen en zal het verschil tussen allocatie en reconciliatie beperkt worden. Er wordt bevestigd dat er bij de marktpartijen verschillende invalshoeken bestaan wat deze processen betreft.

Deze verschillen mogen volgens de VREG de besluitvorming hierover echter niet verlammen.

g. 'Slimme' of 'mondige' meters?

Alle marktpartijen bevestigen dat dit een interessante piste is, maar dat verder onderzoek nodig is om aan te tonen dat het economisch en technisch haalbaar en wenselijk is om op termijn een technologisch verbeterde meetinfrastructuur op te bouwen.

Het begrip "slimme meter" wordt veelvuldig gebruikt, maar is niet eenduidig gedefinieerd. Een meter met telelezing is eerder een 'mondige' meter, die een bijdrage kan leveren op het vlak van betere kwaliteit van meterdata en kostenbesparend kan werken (geen fysieke meteropname meer).

Er is heel wat potentieel voor het verbeteren van het netbeheer door echt 'slimme meters'. Slimme meters bieden veel meer voordelen dan enkel betere en snellere meterdata. Ze kunnen ingeschakeld worden in het assetmanagement van de netbeheerders, doordat ze continu beheer van de aansluiting toelaten. Zo kan het gebruik van het net geoptimaliseerd worden d.m.v. Demand Side Management. Slimme meters zijn dus niet alleen een verhaal van lasten voor de netbeheerders en lusten voor de leveranciers.

h. Openbaredienstverplichtingen

De VREG heeft de uitvoering van de openbaredienstverplichtingen opgenomen in de studie omdat de organisatie van de marktprocessen hier zonder twijfel impact van ondervindt. Vanzelfsprekend zijn de marktpartijen niet de initiatiefnemers wat de openbaredienstverplichtingen betreft. Het is dan ook niet correct te reageren alsof de studie suggereert dat de marktpartijen verantwoordelijkheid dragen voor de verdeling van taken wat de uitvoering van de openbaredienstverplichtingen betreft.

Sommige reacties suggereren dat bepaalde openbaredienstverplichtingen geheel of gedeeltelijk in vraag moeten gesteld worden en dat er bijvoorbeeld beter kan geopteerd worden voor langetermijnacties rond duurzaam energiebeheer (bewust omgaan met energieverbruik) in plaats van gratis elektriciteit toe te kennen.

De openbaredienstverplichtingen dienen volgens de VREG niet het marktmodel te bepalen, maar moeten integendeel op een zodanige wijze in het marktmodel ingepast kunnen worden dat ze het meest effectief en kosteneffectief uitgevoerd kunnen worden en het minst administratieve en technische lasten veroorzaken. Het is niet de opdracht noch de bedoeling van de VREG om de bestaansreden van de openbaredienstverplichtingen zelf in vraag te stellen. De bekommernis is enkel om de openbaredienstverplichtingen uit te voeren met een zo groot mogelijke effectiviteit en dit op de meest (kost)efficiënte manier. Het feit dat de uitvoering van de openbaredienstverplichtingen soms de marktprocessen doorkruist en zwaarder maakt, rechtvaardigt de aandacht voor de openbaredienstverplichtingen in het kader van de studie marktmodel.

Deze doelstelling wordt echter door geen enkele marktpartij als prioritair aangehaald en zelfs in een aantal gevallen als niet-prioritair genoemd.

i. Monitoring en sanctionering

Een belangrijke vaststelling is dat een markt die gekenmerkt wordt door grote onderlinge afhankelijkheden tussen de bedrijven die op de markt actief zijn, niet kan werken zonder dat nauwgezet toegekeken wordt op de correcte naleving van de verantwoordelijkheden die elk bedrijf toegewezen kreeg. Dit vergt best een automatische en dus systematische monitoring, gekoppeld aan automatische sanctionering van de partij die in gebreke blijft (een zogenaamde Service Level Agreement-benadering). Deze sanctionering is het efficiëntst indien de opbrengst ervan ten goede komt aan de gedupeerde partij(en).

j. Datakwaliteit

Alle marktpartijen zijn het erover eens dat de kwaliteit van de gegevens, ondanks inspanningen in het verleden, nog kan verbeterd worden.

Het probleem zit in het beheren van informatie in en de uitwisseling van informatie tussen ontdubbelde registers: het distributienet is een *fysisch* gegeven, de energiemarkt is een *logisch* gegeven. Beide realiteiten gebruiken hun eigen registers. De 'logische diensten' worden bepaald/begrensd door de fysische realiteit (asset situatie). Voor de liberalisering vielen beide registers zonder probleem samen. Na de liberalisering is dit niet meer het geval/vanzelfsprekend. Er is dus een vertaalslag nodig tussen de ontdubbelde logische en fysische registers. De grootste uitdaging is het synchroon houden van de verschillende decentrale databanken. De liberalisering heeft daarnaast ook een aantal nieuwe processen/elementen noodzakelijk gemaakt: SLP's, allocatie, onbalans, reconciliatie,...

Dit is de reden dat in een aantal andere landen uiteindelijk overgestapt werd naar een centralisatie van een aantal beheersfuncties van deze informatie en/of tot het opzetten van een hub voor informatie-uitwisseling. Dit biedt de mogelijkheid om kosten en fouten te vermijden die voortvloeien uit de bilaterale uitwisseling van informatie tussen decentrale informatiebestanden.

Gezien de reactie van veel partijen dat *hun* data voldoende kwalitatief zijn, verbaast het enigszins dat alle marktpartijen dit als een prioritaire doelstelling naar voren schuiven. De meeste marktpartijen geven echter niet duidelijk aan welke invulling ze hieraan willen geven.

k. Centralisatie van functies

Dit is een onderdeel van de studie waar duidelijk geen eensgezindheid over bestaat. Een aantal marktpartijen is ronduit tegen, een deel is sterk voorstander. Het is noodzakelijk de analyse van de mogelijkheden die geboden worden door het centralisatie-idee voor het verbeteren van de marktwerking verder te onderbouwen met een overzicht van de voor- en nadelen en een kosten-batenanalyse.

l. Overlegplatform op marktniveau

Op het ogenblik functioneert het marktbrede overlegplatform voor het regelen van de datatransmissie tussen de marktpartijen niet bevredigend. Er is voor een aantal marktpartijen nood aan een werkelijk onafhankelijk permanent orgaan, dat in het belang van de hele markt optreedt. Onafhankelijkheid moet in deze begrepen worden als *neutraal*, dit wil zeggen niet enkel optredend vanuit de positie van een bepaalde marktpartij, en niet in de zin van 'onafhankelijk ten aanzien van een leverancier'. De gewenste onafhankelijkheid kan mogelijk bereikt worden door de financiering van dit orgaan anders te organiseren. Op het ogenblik gebeurt deze financiering door middel van de distributienettarieven, maar op ontransparante wijze. In feite komt dit neer op solidarisering van de kosten van dit platform over alle distributienetklanten in Vlaanderen. Aan deze publieke financiering zouden geen beslissingsrechten ontleend mogen worden. De statuten van dit orgaan dienen te garanderen dat de richtlijnen die dit platform voortbrengt, in dienst staan van de gehele markt en de belangen van de klant centraal stellen. Het orgaan moet streven naar klantvriendelijke processen en deze op een kostefficiënte wijze op marktniveau implementeren.

m. Positie kleine leveranciers

Een thema dat niet in de eerste fase van de studie aan bod kwam, maar wel in de consultatie opdook, is de specifieke situatie van de kleine leveranciers. Er is in veel opzichten geen gelijk speelveld tussen leveranciers (mogelijk) en dit leidt tot de vaststelling dat de toetredingsdrempels die de facto gelden voor kleine leveranciers, volgens hen best gecompenseerd worden door overheidsmaatregelen. Voorstellen hiervoor gaan van een vrijstelling van transportkosten voor alle leveranciers van een eerste tranche van leveringen, een vrijstelling van penaltiteiten op de onbalans voor een eerste tranche, de mogelijkheid tot het opstellen van eenvoudigere facturen indien de klant hierdoor niet minder goed geïnformeerd wordt (bijvoorbeeld voor hanteren van

vaste all-in prijs) en een nieuwe flankerende informatiecampagne door de overheid om de modaliteiten van de liberalisering beter bekend te maken.

n. Verdere ontvlechting

Verder wordt opgemerkt dat ondanks de vooruitgang die geboekt werd in de onafhankelijke werking van de netbeheerders, een volledige ontvlechting van de eigendomsstructuren van de distributienetbeheerders de beste garanties biedt voor een correcte werking van de geliberaliseerde markt.

o. Te weinig onderbouwde analyses

Een punt van kritiek op het document is dat een aantal analyses in het studiedocument dat de eerste fase van de studie afsluit, te weinig onderbouwd werden. Dit is gedeeltelijk terecht. De achtergrond hiervan is tweeledig: enerzijds is er geen kwaliteitsmonitoring beschikbaar voor de VREG, waaruit objectieve conclusies kunnen getrokken worden. Anderzijds volgt uit logische analyse van de opbouw van de operationele processen en zeker de interactie tussen de verschillende marktpartijen dat deze niet sluitend genoeg zijn om fouten te vermijden of deze vlot recht te zetten. Dit laatste uit zich ook in het aantal en de aard van de klachten die de VREG ontvangt, alsook in het hoog aantal problemen dat als gevolg van een leverancierswissel gerapporteerd werd in de enquêtes die de VREG regelmatig uitvoert.

Op het ogenblik gebeurt er *op marktniveau* weinig of geen systematische (kwaliteits)monitoring. Hierdoor is het onmogelijk voor de VREG om duidelijk aan te tonen waar de oorzaak van de gedetecteerde problemen bij de eindafnemer zich precies bevindt. Veel marktprocessen spelen zich af in een "black box". Dit laat netbeheerders en leveranciers toe elkaar met de vinger te wijzen als verklaring voor problemen, zonder dat de VREG een objectief oordeel kan vellen of zelfs kan inschatten of een probleem fundamenteel is of niet.

De uitspraken in de studie over bepaalde problemen, moeten daarom niet gezien worden als kritiek op individuele marktpartijen, maar als de vaststelling dat het eindresultaat van een aantal processen op niveau van de eindafnemer niet tot de gewenste resultaten leidt. Hoewel alle marktpartijen grote inspanningen leveren, loopt het vaak niet goed *op marktniveau*. In deze vaststelling zit de eigenlijke waarde van dit gezichtspunt.

De onderbouwing hiervoor moet gezocht worden in de analyse van de *ketens* waaruit de elektriciteits- en aardgasmarkten in feite bestaan. Elke partij streeft actief naar het onder controle krijgen van haar eigen proces(sen) en deze zo efficiënt mogelijk in te vullen. Sommige partijen menen dit ook bereikt te hebben. Toch blijkt uit het aantal en de aard van de klachten die de VREG ontvangt, alsook uit de resultaten van de enquêtes die de VREG regelmatig afneemt dat eindafnemers vaak ontevreden zijn met het eindresultaat.

Als men, bijvoorbeeld aan de hand van een klacht van een eindafnemer, focust op een bepaald proces, dan stelt men regelmatig vast dat het probleem het gevolg is van een inherent gebrek in het proces zelf. Een voorbeeld van een problematisch resultaat is een bedrijf (met BTW nummer) dat bij de sociale leverancier (distributienetbeheerder) terecht is gekomen omdat een leverancier het zogenaamde 'residentiële drop'-bericht heeft toegepast om zijn levering aan deze afnemer te beëindigen. De netbeheerder voerde immers zonder beoordeling de 'opdracht' van de leverancier uit. Om dit type problemen op te lossen, werden bijkomende berichten ontwikkeld om levering op een toegangspunt te beëindigen, met als gevolg dat een leverancier nu het juiste scenario moet selecteren. Deze keuzemogelijkheid vormt wederom op zich een mogelijke bron van fouten, omdat de distributienetbeheerder nog steeds geen filtering of beoordeling doet van de opdracht. Een fout aan het begin van de keten leidt bijgevolg tot het uitvoeren van een ongepast proces. Daarbovenop wordt men geconfronteerd met een moeizame rechtzetting van de foutieve resultaten. Het feit dat pas in de recentste versies van de UMIG (onvolledige) rectificatiemogelijkheden (mystery switch, meetgegevens, masterdata) werden opgenomen, toont

dat in de ontwikkelingsfase van de uitwisseling van gegevens tussen marktpartijen, geen rekening werd gehouden met het feit dat er fouten konden gemaakt worden.

Het is dus van belang om de processen die intern ingericht worden bij elke marktpartij, in te passen in de *ketens* in de energiemarkt en goed aansluiting op elkaar te laten vinden. Pas als *op marktniveau* de processen getoetst zijn op effectiviteit en efficiëntie, kan men met zekerheid stellen dat het marktmodel goed zit. De ultieme toets voor elk marktmodel is dus of de eindafnemer tevreden is en aan een gerechtvaardigde kost een adequate dienstverlening krijgt.

De opmerkingen uit de consultatie gaan dus naar de kern van één van de gedetecteerde knelpunten en naar een aantal van de motivaties voor de VREG om deze studie aan te vatten. De werking van de verschillende bedrijven actief op de energiemarkt, zowel leveranciers als netbeheerders als andere bedrijven, is nog onvoldoende gekend om onderbouwde uitspraken te kunnen doen met betrekking tot de effecten van voorstellen om de marktwerking te verbeteren. Met andere woorden, de VREG heeft op het ogenblik zelf onvoldoende meetinstrumenten in handen en inzicht in de marktwerking om haar rol goed te kunnen spelen. Dat dit door de marktpartijen bevestigd wordt, onderstreept de nood aan voortzetting van de studie voor wat betreft het beter en grondiger in kaart brengen van de huidige werking van de Vlaamse energiemarkt.

p. Fase twee van de studie

Alle marktpartijen die reageerden, verklaarden zich bereid hun medewerking te verlenen en mensen af te vaardigen voor de invulling van de tweede fase van de studie. Bepaalde reacties maken echter de fout de denkpistes die de VREG aanreikt te verwarren met voorstellen waarvan de wenselijkheid (en zelfs haalbaarheid) al vast staat. Zo wordt bij een aantal mogelijke oplossingsrichtingen nu al voorbehoud gemaakt, terwijl er nog helemaal geen grondige gedachtewisseling mogelijk was om de voor- en nadelen af te wegen.

Dit was uiteraard niet de bedoeling. De VREG wil de discussies over het marktmodel nog steeds verder zetten als een objectief debat, met het oog op het verbeteren van de effectiviteit en de efficiëntie van de marktwerking, in het belang van de eindafnemers.

De leveranciers willen sturing en een actieve participatie door de VREG in het verdere verloop van de studie. Vanuit de netbeheerders wordt hierover geen uitspraak gedaan.

Twee tegenstrijdige argumenten die uit de reacties naar voor komen zijn dat enerzijds de studie er niet mag toe leiden dat de optimalisering van de bestaande processen zou stopgezet worden. Zo zijn de leveranciers het erover eens dat de bestaande processen in de markt niet mogen vertraagd of gestopt worden en dat de studie niet mag leiden tot paralysering van de huidige marktwerking. Anderzijds wordt ervoor gepleit dat komende MIG-releases moeten beperkt worden tot die functionaliteiten die als een noodzakelijke vereiste beschouwd worden, om te vermijden dat onverantwoorde kosten gemaakt worden die de kostprijs voor de afnemers opnieuw zouden doen stijgen. De netbeheerders willen een stabilisatieperiode.

Beide argumenten illustreren het zwakke punt van de wijze waarop de huidige processen ontwikkeld en geïmplementeerd werden en tonen de noodzaak aan om een gezamenlijke visie in samenspraak met alle partijen op te bouwen. Door het gebrek aan een duidelijke doelstelling en een door alle marktpartijen gedragen routemap om daar naar toe te gaan, zijn de meeste huidige ontwikkelingen correcties op bestaande processen. Het feit dat de processen vanuit de netbeheerders werden voorgesteld maakt dat de meeste nog dateren uit de vertikaal geïntegreerde energiemarkt. Dit noodzaakte de leveranciers om aan te dringen op correcties, om deze processen beter te doen aansluiten bij de werking van de geliberaliseerde markt. Maar de nodige correcties zijn talrijk en volgen elkaar zo snel op, dat netbeheerders deze nauwelijks kunnen bijhouden zodat de nazorg van de vorige implementatie overlapt met een nieuwe MIG-

Release en men zelden aan end-to-end testing komt. Het gevaar zit dan in "quick and dirty"-implementaties die op zich weer een probleem gaan vormen (hardcodering van veranderlijke processen) en toekomstige aanpassingen bemoeilijken (daarmee de kost opdrijvend).

4. Bijkomende elementen:

a. Eurelectric Generic Switching Model (EGSM)

Korte samenvatting:

Het document behandelt enkel de zuivere switch (of leverancierswissel) – dit is de beslissing van klant om bewust van leverancier te veranderen – en dit enkel voor retail klanten (<100.000 kWh/jaar). Verhuis, drop, ... worden niet besproken. Het document wil een leidraad geven voor alle landen waar dit proces ontwikkeld wordt, zodat op termijn kan gestreefd worden naar compatibele werkwijzen in een Europese markt.

Het uitgangspunt is het garanderen van een 'single point of contact' (SPOC) voor de klant, de nieuwe leverancier.

Volgende elementen vormen de kern van het EGSM:

1. een opsomming van een set van kerntaken die aan de verschillende partijen kunnen toegekend worden;
2. gemeenschappelijke definitie voor een switchperiode: deze start met het afsluiten van een contract en eindigt met het begin van levering door de nieuwe leverancier. Deze periode moet kort zijn en niet langer dan 14 tot 30 kalenderdagen duren;
3. de gegevensuitwisseling tussen de betrokken marktpartijen gebeurt het best via uniforme elektronische data-uitwisselingssystemen: de gebruikers moeten daarvoor gemakkelijke en non-discriminatoire toegang krijgen tot alle cruciale data voor een switch (verbruiksdata, identificatie meetpunt: locatie en type) maar ook contractgebonden informatie (eventueel om een switch te blokkeren). Dit vergt online databanken met beveiligde toegang. Deze hoeven niet gecentraliseerd te zijn.
4. dit alles wordt aangevuld met enkele gemeenschappelijke implementatieprincipes: deze verhelderen de verschillende marktrollen en hun verantwoordelijkheden. De leverancier is het contactpunt met de klant, terwijl de distributienetbeheerder de nodige diensten op een neutrale manier levert aan de leverancier. Het switchproces moet gelogd worden en deze log moet voor alle partijen toegankelijk zijn. Om het switchproces op een efficiënte wijze te laten gebeuren moet deze ondersteund worden door informatie en gepaard gaan met prikkels.

EGSM heeft ook enkele belangrijke gevolgen:

1. de keuze voor het leveranciersmodel impliceert dat slechts één contract gesloten wordt tussen klant en leverancier. Toegang tot het net moet geregeld worden via mandatering van de leverancier door zijn klant.
2. het contracteren van klanten moet zeer flexibel kunnen gebeuren via alle mogelijke (innovatieve) communicatiekanalen. Er moet een evenwicht gevonden worden tussen de bescherming van de klant (handelsrecht, consumentenwetgeving,...) en de vrije marktwerking. De klant moet correct geïnformeerd worden zodat de betrouwbaarheid van de marktwerking mag niet ondermijnd worden
3. verbruiksdata zijn cruciaal voor switching. In de retailmarkt ligt de meteruitleesfrequentie laag (één keer om de 1 à 2 jaar). Dit vergt het gebruik van verbruiksprofielen (SLP's). Deze profielen en hun gebruik mogen echter niet ontmoedigend werken voor switching. Zij moeten regelmatige geüpdate worden en vrij beschikbaar zijn voor leveranciers.

4. het document spreekt zich uit tegen het toekennen van de metering taak aan een afzonderlijke partij en het openstellen van metering voor concurrentie: dit zou het switchproces complexer maken. Men meent dat dit best een taak blijft van de netbeheerder of van een specifieke partij, bovendien stellend dat dit een snellere invoering van AMR zou betekenen.
5. facturen moeten kritische switchgegevens vermelden alsook de begin- en einddatum van het contract.
6. de balance settlement periode in de groothandelsmarkt moet afgestemd worden op de metering settlement periode (uur, kwartier, ...) in de retailmarkt. Regionaal worden deze periodes ook best gelijk getrokken.
7. een liquide en transparante groothandelsmarkt is essentieel voor de ontwikkeling van een retailmarkt.

b. eBIX-ETSO

Ook in andere landen worden gelijkaardige oefeningen uitgevoerd/overwogen: Duitsland kijkt naar het eBIX-model voor het organiseren van de energiemarkt, Oostenrijk is bezig met een vergelijkbare oefening als de VREG,...

Binnen eBIX en ETSO wordt veel werk gepresteerd dat nauw aansluit bij de bedoelingen van dit project.

The purpose of ebIX, the European forum for energy Business Information eXchange, is to advance, develop and standardise the use of electronic information exchange in the energy industry. The main focus is on interchanging administrative data for the internal European markets for electricity and gas. ebIX shall also cover the needs both for the wholesale market (upstream) and the retail market (downstream).

De concepten die binnen eBIX gehanteerd worden voor het beschrijven van de marktprocessen, kunnen ook gebruikt worden bij het invullen van de werktrajecten. Het gaat hier over de UN/CEFACT Modelling Methodology (UMM).

Ook het ETSO "Harmonised Electricity Market Role Model" (<http://www.edi.etso-net.org/role/role-model-v4r0.pdf>) biedt nuttige en bruikbare concepten voor het uitwerken van de verdere stappen in de studie Marktmodel.

c. Oplossing voor reconciliatie en financieel settlement

Daarnaast lagen de ontwikkelingen binnen de elektriciteits- en aardgasmarkten niet stil. Zo leverde het Project Allocatie en Reconciliatie Oefening (PARO) enkele interessante inzichten op. Dit project heeft tot doel invulling te geven aan cruciale processen voor een correcte marktwerking; processen die tot nog toe bij gebrek aan overeenstemming tussen de verschillende betrokken bedrijven onuitgevoerd bleven.

Zo lijkt het dat de inspanningen die de netbeheerders leverden om de kwaliteit van hun data te verhogen en historische fouten uit te zuiveren, wel leidden tot een zeer hoge datakwaliteit en –consistentie binnen hun eigen 'perimeter'. De confrontatie van deze data met de data die beheerd worden door andere marktpartijen, geeft echter aanleiding om te twifelen aan deze consistentie op *marktniveau*. Een essentieel en belangrijk (in omvang) onderdeel van de oefening is dan ook de controle in welke mate de databestanden van elkaar afwijken en of de eventueel gecorrigeerde databestanden kwalitatief aanvaardbaar zijn om er een financiële settlement op te baseren. Het is precies (ten dele) de doelstelling van PARO om de datakwaliteit en –consistentie tot op voldoende hoogte op te trekken, zodat hierop een accuraat reconciliatieproces gebaseerd kan worden.

De ervaring met PARO lijkt dan ook het nut van het samenbrengen van data-uitwisseling ten behoeve van het uitvoeren van de reconciliatiemethodiek in een centrale 'hub'-functionaliteit, en het uitvoeren van consistentietoetsen op centraal niveau, te bevestigen.

5. Conclusie: er is duidelijk een draagvlak voor het verder zetten van de studie Marktmodel

De VREG hecht groot belang aan overleg en samenwerking met de sector bij het analyseren van het marktmodel en het voorstellen van verbeteringen. Vandaar dat de VREG ervoor opteert om de verdere uitwerking van de studie zoveel als mogelijk samen met de sector in te vullen.

Toch kan een coherent marktmodel finaal niet spontaan en bij consensus tot stand komen. Daarvoor liggen de (belangen en) visies van de verschillende betrokken marktpartijen te ver uit elkaar. De VREG stelt daarom voor om een actieve en sturende rol in deze discussies op zich te nemen, zodat er over gewaakt kan worden dat macro-economisch efficiënte beslissingen worden genomen.

a. Het huidige marktmodel blijft een goede basis, maar moet vereenvoudigd en efficiënter gemaakt worden

Alle reacties uit de consultatieronde bevestigen dat het huidige marktmodel een voldoende solide basis is voor de Vlaamse energiemarkt.

Toch bevestigen de reacties dat er nog een aantal onduidelijkheden en inconsistenties in het huidige marktmodel zitten en dat er nog ruimte is voor verbetering en vereenvoudiging van de marktprocessen. Ook wordt het marktmodel soms doorkruist (en daardoor complexer gemaakt) door de manier waarop invulling gegeven wordt aan bepaalde openbaredienstverplichtingen.

WT 2 "Referentiemodel"

Als eerste conclusie schuift de VREG dus naar voor dat Werktraject 2 "Referentiemodel" door de hele sector als een op korte termijn noodzakelijk project onderschreven wordt. Werktraject 2 heeft immers als doel om het huidig tot stand gekomen marktmodel zo duidelijk mogelijk en in voldoende mate van detail te beschrijven en te documenteren. Voor de VREG zelf bestaat de kern van de studie Marktmodel immers uit de macro-economische dimensie ervan. Concreet houdt dit in dat de marktwerking gedocumenteerd én gekwantificeerd moet worden (in termen van €, human resources, informatiehoeveelheden). Door deze kwantitatieve invulling komt een duidelijk marktmodel tot stand, waarop een visie over de toekomstige evolutie van het marktmodel en een adequaat handhavingsbeleid kunnen gebaseerd worden. Hiervoor ontbreekt het de VREG op het ogenblik aan inzicht over de reguleringssimpact van bepaalde beslissingen op de business processen bij de marktpartijen.

De inbreng van informatie voor de uitvoering van dit WT dient te gebeuren door mensen met een operationeel-technische rol, die inzicht hebben in de dagelijkse operationele en/of financiële werking van de betrokken marktpartijen. Commercieel gevoelige informatie dient hierbij uiteraard strikt vertrouwelijk te worden behandeld.

WT 1 "Markttrollen"

Met het uitvoeren van Werktraject 2 "Referentiemodel" wordt ook de noodzakelijke basis gelegd voor het verbeteren en vereenvoudigen van de marktprocessen, wat de uiteindelijke doelstelling van deze studie blijft. Dit moet voor de VREG ingebouwd worden in de bijgestuurde doelstelling van Werktraject 1 "Markttrollen". Dit werktraject moet erop gericht zijn overal waar nog onduidelijkheid of ambiguïteit blijkt uit het referentiemodel (bijvoorbeeld waar de markttrollen nog niet duidelijk genoeg gedefinieerd zijn of waar nog verschillende mogelijkheden geboden worden voor eenzelfde actie/rol) deze weg te werken door een op marktniveau efficiënte oplossing te kiezen. Hiermee wordt de mogelijkheid geboden om in overleg met de marktpartijen het huidige marktmodel te optimaliseren, door het te vereenvoudigen en daardoor efficiënter te maken. Dit

moet toelaten de kostprijs voor alle marktpartijen en finaal dus ook voor de eindafnemer te drukken.

De inbreng van informatie voor de uitvoering van dit WT dient te gebeuren door mensen met een strategisch-operationele rol, die inzicht hebben in de businessprocessen binnen hun eigen organisatie en de wijze waarop deze interageren met de processen van de andere marktpartijen.

WT 4 "Data-cleansing"

Gelet op het feit dat dit door de meeste marktpartijen als een prioritaire doelstelling naar voren schuiven, is het zinvol om Werktraject 4 te behouden. Maar de VREG stelt voor om aan dit werktraject een nieuwe, ruimere invulling te geven. Naast het verder zetten van de reeds geleverde inspanningen om de decentrale databestanden te optimaliseren, vergt verbetering van de datakwaliteit marktbrede afspraken om nieuwe vervuiling met foutieve data maximaal te vermijden. De VREG stelt dan ook voor de concrete agenda en aanpak voor dit deel van het werktraject verder uit te werken in samenspraak met de sector.

Op het ogenblik gebeurt er ook onvoldoende systematische (kwaliteits)monitoring op de werking van de Vlaamse energiemarkt. Veel marktprocessen spelen zich hierdoor af in een "black box". Dit maakt het onmogelijk om duidelijk aan te tonen waar de oorzaak van de gedetecteerde problemen bij de eindafnemer zich precies bevindt. Het gebrek aan monitoring laat marktpartijen toe om elkaar met de vinger te wijzen als verklaring voor vastgestelde problemen op niveau van de eindafnemer. Het is voor de VREG dan ook noodzakelijk dat snel vooruitgang geboekt wordt bij het invoeren van de nodige monitoringprocessen.

Daarnaast wijzen recente ervaringen, in de eerste plaats de opstart van PARO, uit dat bij confrontatie van data vanuit de verschillende organisaties, deze informatie – hoewel ze quasi perfect (accuraat en consistent) is op niveau van elke organisatie – op marktniveau veel minder consistent blijkt. Voor het opzetten van een toekomstgerichte methodiek voor het reconciliatieproces, is het volgens de VREG de meest kostefficiënte oplossing dat dit op gecentraliseerde wijze uitgevoerd wordt. De evaluatie van het lopende Project Allocatie en Reconciliatie Oefening moet aantonen of dit inderdaad de meest efficiënte oplossing vormt.

Op basis van een gedragen structurele invulling van de reconciliatiemethodiek, moet de sector dan initiatieven nemen om tot het voor de marktwerking op korte termijn noodzakelijke stabiel settlementproces te komen. Voorlopig verlopen de onbalansverrekeningen (voor 2005 en 2006) op basis van de maandelijkse allocatieberekeningen van de distributienetbeheerders nog moeizaam en geven aanleiding tot vele discussies en rechtzettingen.

Uit het vooronderzoek naar de invoering van het weekendtarief, is naar voor gekomen dat in een overgangperiode van twee jaar een terugval in de kwaliteit van meetgegevens afkomstig van jaarlijks opgenomen toegangspunt met tweevoudig uurtarief kan optreden. Naast de reeds gemaakte afspraken om de processen voor de verwerking van deze meetgegevens gedurende deze periode nauwgezet op te volgen en bij te sturen, meent de VREG dat het noodzakelijk is dit aspect mee op te nemen in de werkzaamheden van werktraject 4.

Dit werktraject wordt best door verschillende subteams ingevuld. Een operationeel-technische inbreng is nodig voor de aspecten datakwaliteit en monitoring. Meer procesgerichte inbreng is nodig voor het luik over de reconciliatiemethodiek.

b. Nood aan verdere studie over sommige concepten

Andere elementen uit de studie, die ook (ten dele) het voorwerp uitmaken van de overige werktrajecten, worden niet door de *hele* sector onderschreven, of worden op korte termijn niet door iedereen uitvoerbaar of wenselijk geacht. Zo wordt door een marktpartij verzocht om een 'moratorium' van vijf jaar af te kondigen alvorens bepaalde structurele ingrepen te doen, onder andere omwille van de nakende liberalisering van de Waalse en Brusselse markt.

Toch hecht de VREG er belang aan om nu reeds samen met de sector een visie op te bouwen en bepaalde ideeën verder te onderzoeken. Dit moet leiden tot een analyse van de voor- en nadelen en van de technische haalbaarheid ervan en tot een kosten-batenanalyse. Hierop kan dan een toekomstige beslissing over de al of niet invoering van deze concepten in het marktmodel gebaseerd worden.

WT 5 "Verbeteren meetinfrastructuur"

De reacties van de marktpartijen wijzen erop dat dit werktraject als wenselijk aanzien wordt, maar dat verder onderbouwd moet worden of en hoe de implementatie van 'slimme meters' technisch en economisch verantwoord is. De VREG stelt daarom voor om werktraject 5 "Verbeteren meetinfrastructuur" voor alle duidelijkheid te definiëren als een *studietraject*. Zo wordt duidelijk dat het niet de bedoeling is om te leiden tot snelle implementatie, maar enkel om bij te dragen tot het onderbouwen van de al dan niet wenselijkheid van de voorgestelde concepten. Daarom stelt de VREG ook voor dat dit deel van de studie herdoopt wordt tot "Fase 1 bis". De onderzoeksresultaten die in verschillende organisaties reeds verzameld werden of lopende zijn rond dit thema, dienen als uitgangspunt voor de uitvoering van dit werktraject gebruikt te worden.

Het inlassen van een fase 1 bis biedt de mogelijkheid in te spelen op twee andere aandachtspunten die vanuit de sector via de consultatie onder de aandacht gebracht werden: de nood aan het betrekken van de andere gewesten bij bepaalde discussies en het bieden van een zekere stabiliteit gedurende een bepaalde periode, waarin de volledige liberalisering van de Waalse en Brusselse markten moet plaatsvinden.

WT3 "Centralisatie administratieve taken DNB's"

De piste van centralisatie van een aantal taken lokt verschillende reacties uit en wordt daarom door de VREG niet als een geïsoleerd en op zichzelf staand werktraject weerhouden. Waar dit relevant blijkt, kan het bestuderen van de mogelijkheden om via deze weg efficiëntie- en effectiviteitswinst te boeken geïntegreerd worden in de overige werktrajecten.

WT 6 "Efficiëntere uitvoering ODV's"

Deze doelstelling wordt door geen enkele partij als prioritair aangehaald. De VREG stelt daarom voor dit werktraject niet verder als een geïsoleerd project in de volgende fasen van de studie op te nemen. Wel zal, overal waar dit relevant blijkt, de invloed van de manier waarop aan de openbardienstverplichtingen invulling gegeven wordt, meegenomen worden in de analyse binnen de andere werktrajecten.

c. Een blauwdruk voor UMIX

De VREG acht de werking van het orgaan dat uitvoering geeft aan de datacommunicatie (en daardoor in de praktijk de processen op marktniveau kan bepalen) op marktniveau cruciaal voor een goede marktwerking. Naast de verdere uitvoering van de studie Marktmodel, wenst de VREG daarom met de sector ook te komen tot een oplossing voor de werking van UMIX. In haar mededeling MEDE-2005-2 van 19/4/2005 over de organisatie van de energiesector met het oog op een efficiënte gegevensuitwisseling tussen de marktpartijen, heeft de VREG de noodzaak benadrukt aan een overlegplatform waarin marktpartijen de gemeenschappelijke dataprocessen ontwikkelen. Deze mededeling bevat ook een aantal aanbevelingen wat de organisatie en financiering van dit overlegplatform betreft.

De op 30 november 2005 door FEBEG, Inter-Regies en Intermixt ondertekende overeenkomst rond de oprichting van de feitelijke vereniging UMIX, lijkt in de praktijk echter niet te leiden tot een bevredigende samenwerking tussen leveranciers en netbeheerders voor het opstellen van richtlijnen en standaarden rond de uitwisseling van gegevens. Ook het opstellen van organisatie- en werkingsregels voor UMIX lijkt vast te lopen op tegenstrijdige belangen en interpretaties.

De VREG wenst de recent vernieuwde organisatiestructuur van UMIX de tijd te geven om te evolueren in de zin die in hoger aangehaalde mededeling aangegeven wordt. Er zal dan ook rond 1 juli 2007 een evaluatie van de UMIX-werking gebeuren. Indien hierbij vastgesteld wordt dat de fundamentele gebreken van het huidige UMIX-model niet opgelost werden, zal de VREG gedwongen zijn om strakkere richtlijnen op wetgevend vlak voor te stellen voor de organisatie van UMIX.

De structuur van de Belgian Number Portability Association (NPA) kan hierbij inspirerend zijn. NPA is – op basis van wetgeving - georganiseerd als een BTW-plichtige VZW.

Er zijn board members afgevaardigd door de 3 mobiele (de volledige markt) en door 3 vaste (op een tiental spelers in totaal) telecomoperatoren. De voorzitter roteert jaarlijks. Er is een externe service manager (een consultant) die instaat voor de coördinatie tussen het bedrijf dat instaat voor de dagelijkse operationele werking, de board en de verschillende operatoren, die instaat voor rapportering aan de regulator. De service manager kan als enige vragen om functionaliteiten te veranderen.

Alle operatoren die NP (Number Portability) verplichtingen hebben, zijn verplichte gebruikers van de CRDC (de NP-databank). Het KB legt met andere woorden de verplichting op om NP in te vullen door het gebruik van CRDC, maar niet om lid te worden van CRDC.

De NPA rekent de operatoren kosten aan voor het gebruik dat ze van CRDC maken. De financiering voor het gebruik van de CRDC is vastgelegd bij KB en in de statuten van de NPA: 25% voor de vaste operatoren en 75% voor de mobiele operatoren (1/3 Proximus, 1/3 Mobistar en 1/3 Base). Maar dit is in herziening, wegens onevenwichtig gelet op ontwikkelingen in de markt.

De werking van NPA wordt door SLA's afgedekt: een SLA tussen de betrokken marktpartijen en een SLA tussen NPA en het bedrijf dat als serviceprovider optreedt en instaat voor de dagelijkse werking van CRDC. Dit maakt het mogelijk dat NPA werkt zonder 'permanent team', ondanks het feit dat er wel degelijk een operationele dimensie aan de werkzaamheden zit, in tegenstelling tot de situatie in de energiemarkt, waar de operationele aspecten van het datatransmissieproces volledig bij de individuele marktpartijen liggen en enkel door het UMIG-protocol gestuurd worden.

Het gebruik van een gelijkaardige VZW-structuur, waarin een aantal belangrijke marktpartijen participeren, is een interessant uitgangspunt voor een verdere en noodzakelijke formalisering van een correct werkende UMIX. De verplichting tot de oprichting van deze VZW en de participatie van de partijen kan bekrachtigd worden via wetgevende initiatieven (uitvoeringsbesluit). De doelstellingen en de werkingsprincipes van de VZW kunnen in de technische reglementen vastgelegd worden. Via het uitreiken van leveringsvergunningen en het aanduiden van netbeheerders, kan opgelegd worden dat marktpartijen zich moeten conformeren aan de standaarden en samenwerkingsovereenkomsten opgesteld door deze VZW, maar ook dat zij gebruik moeten maken van de (communicatie)structuren die deze VZW aanbiedt en dat zij hiervoor (eventueel) een vergoeding moeten betalen.

Vanuit deze VZW kan op een efficiënte en transparante manier de noodzakelijke financiering opgebouwd worden ten behoeve van (openbare) aanbestedingen, zoals de aanstelling van een 'service manager' voor het operationeel beheer van de werkzaamheden van de VZW en de rapportering naar de regulatoren, de hardware- en softwarematige ondersteuning van het toekomstig structureel uitgebouwd reconciliatie- (en settlement?)proces, de uitbouw en het beheer van een geschikt communicatieplatform (centrale postbus, VAN, ftp-communicatie, webportals,...) met de nodige functionaliteit voor monitoring, het uitschrijven van studieprojecten (pre-payment, slimme meters,...), de ontwikkeling en verbetering van SLP's,...

De VREG meent dat het noodzakelijk is dat alle partijen die invloed hebben op of gebruik maken van de uit te wisselen gegevens, dit wil zeggen ook de transmissienetbeheerder Elia en de vervoeronderneming Fluxys, deelnemen aan de werkzaamheden van UMIX. Daarnaast moeten de nodige structuren ingevoerd worden om de efficiënte en kwaliteit van de gegevensuitwisseling tussen marktpartijen aan te tonen en te rapporteren aan de regulatoren. De VREG meent dat dit het best gebeurt onder de vleugels van deze VZW.

Er moet op gewezen worden dat de bovenvermelde overeenkomst voor de feitelijke vereniging UMIX deze principes reeds inhoudt, en dat het een kwestie is van uitvoering te geven aan de intenties zoals opgenomen is in de overeenkomst om deze VZW op te richten.

De VREG engageert zich om de nodige wettelijke initiatieven voor te leggen aan de bevoegde minister ter ondersteuning van de oprichting van deze VZW.

d. "Fase 1 bis"

Alvorens fase 2 te laten starten, wil de VREG een "Fase 1 bis" opzetten, die bestaat uit de hoger geschetste invulling van werktrajecten 1, 2, 4 en 5. De VREG wenst de betrokkenheid van alle geïnteresseerde marktpartijen bij de uitvoering van deze studietrajecten, maar onderstreept tegelijk de nood om de coördinatie ervan in eigen hand te houden, teneinde op efficiënte wijze te kunnen werken.

Deze oefening vergt het inschakelen van VREG personeel (dat hiervoor onvoldoende ruimte beschikbaar heeft) en van een deskundige adviespartner en vertegenwoordigt dus naast een aanzienlijke bijkomende inspanning van VREG-personeel ook een aanzienlijke kostprijs. Daarom is er nood aan financiering van deze "Fase 1 bis". Hiervoor geeft de VREG de voorkeur aan een financiering door de sector, zowel 'in natura', door het ter beschikking stellen van de nodige competente mensen, als daadwerkelijk door een studiebudget vanuit (of via) de organisaties FEBEG en Synergrid (en eventueel andere organisaties) ter beschikking van de VREG te stellen. Zo dient een geschikt discussieplatform gecreëerd te worden en dient een duidelijke afgebakende en gedragen doelstelling bij de discussies voorop te staan.

Er is immers nood aan een overkoepelend overlegplatform voor het overleg met de sector en de stakeholders in het kader van "Fase 1 bis" van de studie Marktmodel. De VREG ziet dit als een overkoepelend overlegplatform, waarbinnen de diverse werktrajecten hun plaats krijgen. De VREG stelt voor hiervoor beroep te doen op een externe deskundige of onderneming, die voldoende ervaring heeft met het opzetten van overleg tussen een groot aantal partijen met – in zekere mate – conflicterende belangen. Het is ook de rol van deze externe onderneming om de VREG te ondersteunen bij het onderbouwen van de werkzaamheden in dit overlegplatform, door bijvoorbeeld een aantal analysesnota's op te stellen of door het opstellen van standpuntennota's voor het overleg te ondersteunen. Ten slotte dient deze onderneming de rol van secretariaat voor de werkzaamheden van het overlegplatform op zich te nemen, door de agenda en uitnodigingen voor de diverse vergaderingen te versturen en de verslaggeving van de vergaderingen op zich te nemen.

Vanuit de sector wordt gesuggereerd dat het organiseren van de discussies in vergelijking met het toekomstige marktmodel bij voorkeur op een nationale schaal dient te gebeuren, om efficiëntiewinst en kostenbesparing te maximaliseren. Een deel van de marktprocessen – zoals vormgegeven in het protocol voor informatie-uitwisseling – wordt namelijk op federale schaal geïmplementeerd.

De VREG onderschrijft de zorg voor efficiëntiewinst en kostoptimalisatie, maar benadrukt dat het vastleggen van het regelgevend kader voor de informatie-uitwisseling op gewestelijk niveau, tot nog toe geen belemmering vormde voor een werking van UMIX op nationale schaal. Van bij de eerste fase van de studie heeft de VREG de opening gelaten naar de regulatoren in de andere gewesten en hen geïnformeerd over de evolutie van de studie. Vanzelfsprekend blijft deze

opening bestaan bij de uitvoering van de verdere fases. Toch wil de VREG de studie Marktmodel niet afhankelijk maken van de goedkeuring van instanties uit andere gewesten. Daarom stelt ze een beheersmodel voor de volgende fase van de studie voor dat vanuit de VREG gestuurd wordt. Deelname van de regulatoren uit andere gewesten aan de vergaderingen van zowel de werktrajecten als het overkoepelend overlegniveau is hierin perfect mogelijk, zo ze daartoe bereid zijn en dit tot hun opdracht behoort.

e. Voorstel aan de minister

De VREG verzoekt de minister te bevestigen dat het uitvoeren van de volgende fase(n) van de studie Marktmodel zoals hierboven uitgewerkt, zowel passen in de opdracht die de VREG kreeg om marktmonitoring te doen, waarbij de marktpartijen verder en in meer detail geraadpleegd worden over de moeilijkheden die zij ondervinden met de huidige werking van de Vlaamse energiemarkt, als in de opdracht om te onderzoeken welke mogelijkheden men voorziet om te komen tot zowel een betere structuur als een beter functioneren van de Vlaamse energiemarkt.

Er is bij de sector nood aan snelle verduidelijking van de procedure die gevolgd gaat worden. Op het ogenblik zorgt de onduidelijkheid over het verloop van de tweede fase van het marktmodel er immers voor dat dit als excuus kan ingeroepen worden om bepaalde beslissingen uit te stellen. Duidelijke communicatie over het verdere verloop van de studie vermijdt "paralyse door analyse".

De VREG verzoekt de Minister om er bij de CREG op aan te dringen dat kosten die de netbeheerders maken in het kader van de marktmodelstudie, worden aanvaard in de nettarieven.

Het uitvoeren van verdere fases van de studie Marktmodel zal een aanzienlijke werklast voor de VREG-medewerkers meebrengen. De VREG vindt de uitvoering van deze werkzaamheden echter voldoende belangrijk en cruciaal in het kader van haar opdracht, zodat deze inspanningen gerechtvaardigd zijn. Indien hiervoor geen bijkomende personeelsleden kunnen ingezet worden, kan dit betekenen dat door het uitvoeren van deze studieopdracht, andere taken uitgesteld of niet uitgevoerd worden.

Indien de bedrijven uit de energiesector niet instemmen met het voorstel van de VREG om de kost van de externe ondersteuning, nodig voor het doen functioneren van het centrale overlegplatform en van de werktrajecten, op zich te nemen, zal deze kost niet op het reguliere budget van de VREG kunnen vrijgemaakt worden.